

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Évesre . . . 6 korona.
Ígyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:

szombaton és egyes rendkívül alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlevéltár (városház, földszint 7. sz. léce külsőoldón) a kéziratok.

KIADÓVÁLTAL:

Városi könyvnyomda-vállalat irodája. Ide küldendők az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDESI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** — Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Építsünk gyárakat és ipari vállalatokat.

Debreczen város haladása szembeszökő. Az utoléó huszonöt év öntudatos munkássága új képet adott városunknak. És ez a kép annál értékesebb, mert festésében a színeket és a tudást nem valami véletlen adta, hanem az időszaki városvezetők bölcsesége és polgártársaink áldozatkészsége.

Mert ami állami intézmény van nálunk, az bevallhatjuk, hogy drága pénzen szerztük meg. De meghoztuk sokszor a legmesszebbmenő áldozatokat, hogy a fejlődés örök törvénye elé akadályokat ne gördítsünk. Nagy beruházásokat szavaztunk meg, súlyos terheket vettünk vállainkra, erős vidéki központot kívánván teremteni, ipari, kereskedelmi, közgazdasági, kulturális és emberbaráti alkotásainkkal polgáraink jólétét biztosítani, nem felelkezve meg a gyors és igazságos közigazgatás feltételeinek beszerzéséről sem.

Minden munkánk mellett, melyben a nagy közönység lelkiismeretesen és a lelkéhez, gondolkodásához nőtt áldozatkészséggel támogatta városunkat, egy dologról megelégedeztünk, vagy legalább is nem foglalkoztunk vele oly mértékben, mint egyéb alkotásunkkal. Elhanyagoltuk a magyar ipar fejlesztését. Ez a megjegyzésünk a hivatalos várost nem érinti, mert a városok másutt sem alapítanak ipari vállalatokat, gyárakat a maguk pénztárából, ami azonban nem volna felesleges, mert szemmel láthatjuk, hogy például városunk világitási, könyvnyomda vállalata és szeszkereskedése nem csekély hasznot hoz házi-pénztárunknak.

Ismétlem, hogy eszem ágában sincs a várost belebevezetni valamelyes gyári vállalat alapításába. Nemcsak azért, mivel a mi kis hasznos vállalataink is szálka sokak szemében — holott azoknak hasznát a közönység a pótdó csekélyebb kivételében láthatja, hanem azért is, mivel magam sem tartanám több okból helyesnek, ha a város közigazgatási nagy munkaköre mellett nagyobb befektetést, sok gondot, ellenőrzést és talán kockázatot venne fel programmjába.

Hanem azon aztán igazán csodálkozom, hogy nálunk a bank és szövetkezetek alapításán kívül semmiféle nagyobb ipari vállalat nem létesül. És míg a nagyobb-kisebb bankok gombamódra szaporodnak és szinte mesterségesen gyártják a jogtanácsosokat, addig a magyar ipart szolgálni hivatott, a magyar munkás kéznek állandó foglalkozást és megélhetést nyújtó nagyobb ipartelepek és gyárak alapítására senki sem gondol.

Polgárságunknak legnagyobb része valóságosan ráfelelt a mezőgazdaságra, arra a mezőgazdaságra, mely

minden modern haladástól fél. Épp úgy műveli földjét — kevés kivétellel — mint ötven év előtt. Pénzét olcsó kamatláb mellett elhelyezi a takarékpénztárakba, vagy elzárja a ládáiba, vagy pedig zsebében tartja és börczék mindaddig, míg fölkre nem megy. Arra azonban, hogy tömörülve, társaságokba verődve ipartelepeket, gyárakat, jövedelmező vállalatokat létesíteni nem gondol. Attól tart, hogy elvész a pénze az üzleti téren. Nem akarja belátni, hogy mily mérhetetlen haszna volna, ha különböző terményeit a helyszínen értékesíthetné és feldolgozthatná. A földet tartja egyedül megélhetési forrásnak, dacára annak, hogy gazdaságában igen sok bajjal kell küzdeni. Vagyonosodásának, jólétének ellensége a nagy adó, az elemi csapások és a gazda haladásának ezer meg ezer nagyobb-apróbb kerékkötője, míg ha valamelyes gyári vagy nagyobb ipari vállalatokba bocsátkoznék, nemcsak mezőgazdaságát lendítene fel, hanem pénzét okosan kamatoztatná. Kevés a mi népünkben vállalkozási szellem, a reformokat, különösen közgazdasági téren sehogyssem igyekeznek megvalósítani, ennek aztán nem lehet más eredménye, mint az, hogy a magyar kis- és középbirtokosok feletlen cserélik gazdájukat, a gazdaközönység nagy gondok közt él, ugyszólván kütködik és mintegy erőszakkal huzza ki a földből a jövedelmet, nem is említi, hogy a mezőgazdaságban felesleges és az iparban járatlan munkánép nagy rajokban siet Amerikába, boldogulást keresni. Városunkban igen sok vagyonos polgár lakik. És ennek dacára látunk-e valamelyes üzleti szellemet? Látuk, mint fentebb említettem a bankok és szövetkezetek terén. Tíz-husz pénzes ur összeáll és alapít egy bankot. Ebben csucosodik ki a vállalkozó szellem. Könnyű munka és nem is jár nagy kockázattal, mert hisz a szegény nép hozsánával üdvözöl minden szövetkezetet.

Ha a városunkban parlagon heverő, vagy mondjuk a bankokban gyümölcsöző tengerpénzt ipari vállalatokba helyeznék el a vagyonosabb polgáraink, nemcsak a maguk javára dolgoznának, nemcsak közgazdasági forgalmunkat emelnék, hanem a mindinkább előtérbe nyomuló szociális kérdések megoldását is előmozdítanák. Ne mondja nekem senki, hogy a magyar ember nem alkalmas az ipari munkára. Ha pedig csakugyan így volna, nevelni kell egy új menedékét az ipari, gyári munkára. A magyar ember könnyen tanuló, élesezű, csak meg kell fogni a kezét és a boldogulás útjára kell vezetni. Nekünk csak az a bajunk, hogy vagy földművesek, vagy urak akarunk lenni. *A maradásig és az urhatnamság* veszedelmes szövetséget kötöttek ellenünk. Pedig a mai viszonyok közepett alig van megelégedetebb ember egy szakmáját jól értő, szorgalmasan dolgozó iparosnál; örömmel láthatjuk ezt az igazságot azon keveseknél is, akik városunkban nagyobb

vállalatok élén állanak, vagy ezen vállalatok keretében dolgoznak.

Városunkban sikerrel lehetne alapítani egyes iparvállalatokat, gyárakat. Bizonyára jól prosperálna egy gyufagyár; jó üzemre lehetne kihatása egy tükörgyárnak, melyhez kevés befektetés kell. A most alakulásban levő gőzfűrésztelep már egy lépést jelent ezen a téren.

Kövessük e tekintetben a vidéki nagybott városokat. Pozsony sz. kir. város legutóbb tartott törvényhatósági bizottsági közgyűlésben a letelepedő iparvállalatoknak kedvezményeket engedélyezett, tekintet nélkül arra, hogy a jelentkező vállalat városi, vagy magántelken épít gyárat.

Ezen kedvezmények a következők: Akciz-mentesség a gyári építkezések céljaira szolgáló téglá tekintetében, továbbá önköltségen való átengedése a gyáráépítési célokra szükségelt könyagnak és kavicsnak a városi köbányaktól; aztán gyári és motorikus célokra szolgáló légszelesek és villamos áramnak a nappali fogyasztásra önköltségen való szállítása. Kimondotta a közgyűlés, hogy az eladott telekhez vezető kocsi- és gyalogutakat, valamint a csatornázási, világítási és vízvezetéki vezetékeket a telek megvétele után azonnal elkészíteti és jókarban fenntartja s felhatalmazza a bizottságot, hogy a bevételt és iránt a telkek eladásának kötelezőleg biztosíthassa. Kimondotta végül a munkaházak létesítésének szükséges voltát és ipari reformjainak keresztültelére felkéri a kormányt és a magyar gyáriparosok országos szövetségét.

Sapientia! Ha Pozsony, amelynek közköltője nagyobbnak, mint a miénk, ha a régi koronázási város, melynek bizony polgárai vagyon tekintetében messze állanak a mi kövér tárcájú polgárainktól, a fenti módon akarják a gyáripart megteremteni, miért maradnánk éppen csak mi hátra? Sokkal több eszköz áll a mi rendelkezésünkre, így tehát csak akarat, vállalkozási kedv kell, hogy mi is kilépjünk az abderíták birodalmából.

Fel tehát a munkára, mert aki későn kel, elalussza a jövőt...

Koncz Ákos.

Küzdelem egy nemzeti veszedelem ellen.

Magyarország nem fizethet annyi munkabért és nem adhat annyi fizetést senkinek, mint amennyit a vagyonos külföld és különösen Amerika adhat. Hazánk földjét százezrek kereszttől dulta és pusztította az ellenség. Még ma is az osztrák katonái hatalom tartja erőinket lekötve.

Lerongyoltak, szegények, árva és elhagyottak vagyunk.

Azok, akik ellenségeinkkel játszanak össze, akik, midőn felszabadulásunkért küzdünk, mindig hátul állnak és hátulról támadnak bennünket, most szegény népünket ingerlik ellenük.

Látod, Amerikában milyen jó dolga van a népnek! Ausztriában is, külföldön is mindenütt nagyobb a fizetés, nagyobb a jólét! Hajrá tehát, követelj te is mindent, ami külföldön van. És ha nem adják meg, eredj ki Amerikába!

És a tudatlan nép megfogadja a tanácsot. A kerítők szavának felül, itthagya ezt az országot, ahová ezután százszázados túdulnak be helyettük a galíciai piszkos bevándorlók. Egy új honfoglalás készül itt. A magyarokat kiszállítják a hazaáruló izgatók és ágensek, az idegen elemet pedig becsodítják a kivándorló magyar elem helyébe.

Magyarország, mint firma, lassanként megszűnik és lesz itt egy újabb galíciai tartomány, az osztrák uralomnak egy másik piszkos lerakódóhelye.

Mindenki fölismeri a veszedelmet, ami ezer év óta fennálló magyar hazánkat most fenyegeti. Mormogunk is magunkban valamit és itt-ott meg is indul a kellemetlen téma felett az eszemre; de azután marad minden a régieben.

Pedig ugyancsak össze kellene szedni magát az államnak, a társadalomnak és mindenféle faj, nyelvű, felekezeti embernek, mert a baj általános és a nemzettest minden rétegét egyaránt megtámadja. Nemzetiségeink is velünk együtt szenvednek a hihetetlen csapás sulya alatt és közösen kellene gondoskodnunk, hogy a bajt elhárítsuk fejünk felől.

Ami csak gyógyszer van, azt mind elő kellene venni. Annyi fizetést és munkabért természetesen nem adhatunk, mint amennyit külföldön adnak. Egyébiránt az a külföldi kivándorlási jólét sem fenéig tejfel ám. Nagyon sokan, százezren és százezren lesznek a kivándorlók közül szerencsétlenek. A nyelv nem ismerés, az éghajlat, klíma, koszt, betegség sokakat megöl. De a halottak, ha gyorsan lovgolnak is a német példabeszéd szerint, mégsem beszélnek. Nem irnak leveleket és nem csábítanak. Ellenben az a kevesebb szerencsés, aki boldogul, az pénz küld haza, irkafirkál és példájával még csalogatja is a boldogtalanokat.

Hiszen ha nem birunk itt megélni, akkor kerekedjünk fel valamennyien és alapsunk új hazát. Válasszunk egy második Árpád vezért és nézzünk ki valahol valami alkalmas területet. De maradjunk együtt, mint nemzet. De hogy a zsidó nemzet példájára szétszórassunk az egész világon és itt is, ott is legyen belőlünk néhány százezer, míg az is el nem pusztul, el nem vész-e nyelve ki nem hal, amíg a história azt sem tudja, volt-e valaha magyar nemzet és Magyarország, — no ez az állapot nem lehet vonzó senkire, aki csak egy szemnyire is magyarnak érzi magát.

De mi az ördögnek is vándorolnánk mi ki innen. Ha ezer éven át véres küzdelmeken és viharokon keresztül megtudtuk hazánkat oltalmazni, most vesztjük el ezt a földet alólunk, piszkos agitátorok, handlérozók, gseftelő inter-nacionálisták kedvéért. Szó sincs róla!

Csak ne legyünk télenek és ostoba egygyűűek és ne üljünk fel örökös obegatásainknak, hogy ennyire és ennyire nem vagyunk „liberálisok”. Hazánkat és nemzetünket bizony semmiféle liberális szédélgesnek kedvéért el nem vesztjük.

Végre, aki erőnek erejével menni akar, azt vissza nem tarthatjuk, de mindent elkövetünk, hogy senki ne menjen ki külföldre. Hanem igenis menjen ki, aki itt ingerel, hazudozik, csábít, füt-fát ígér; és ha nem megy ki, menjen be — a kóterbe, mert minden irtalom nélkül véget kell vetni hazánknak a kivándorlásra való csabításnak és az e körül elkövetett szédélgesnek. Ügnyökök, körlevelek, hirdetések meg ne türessenek, amik a szegény tudatlan és hiszékeny népet mobilizálni akarják. Minden ügnyökösködés és csabítás eltüntetendő és szigorú fogházbüntetéssel sújtandó. A versenytarifákat és hihetetlen olcsó odaszállítást meg kell szüntetni, ellenben a szerencsétlenek visszatérését olcsóvá, sőt lehetőleg ingyenesé kell tenni.

Ne higgyük, hogy az ezen a téren való erőlyes intézkedések értéktelenek lesznek. A gseftelésnek és csabításnak megszüntetésével már nagyon sok visszaélésnek elejét vesszük.

De természetesen minden józanészű ember belátja hogy ez nem minden. Ez az éremnek csak egyik oldala. A

viszonyok javítása, a gyógyító eszközök egész tömegének igénybevétele szükséges még a cél eléréséhez.

Az egyesek is sokat tehetnek. Papok, tanítók, biztosok, kereskedők, mesterek, a hivatalnoki kar és az intelligencia nagy száma, akinek a keze alatt a nép megfordul, vegye munkába a népet, tanítással, felvilágosítással és szeretettel.

Nem szabad a bajt kicsinyelni. Ahol a ragály már kitűtött, vagy ahol még ki nem ütött, egyaránt munkához kell látni. És amennyire csak lehet, segíteni és támogatni kell a népet. Törődni kell a kicsiny existenciák, munkásemberek és családok bajaival. Emberséges bánásmód és szeretet kössön össze velük. Mozdítsuk elő megélhetésüket és boldogulásukat, betegségükben és szerencsétlenségükben támogassuk őket.

De a közállomány is vegye ki részét a munkából. Az egyesnek erejét sok feladat már túlhaladja. Egészséges, olcsó családi házak építése, kis bérletek létesítése és földvétel sok helyen szükséges a népjólét előmozdításához. Vannak olyan városok és községek, amelyeket a nagy latifundiumok egészen beszorítanak, úgy, hogy a lakosság mozdulni sem bír. Itt a kötött birtokokat föl kell oldani és törvényes aekvivalens mellett annak megfelelő részét át kell a szaporodó lakosság kezébe bocsátani.

Vármegyék, városok, községek tartanak gyűléseket, vizsgálják meg jól a bajokat, állapítsák meg az orvoszereket és tegyenek becsületes lépéseket a nép jólétének előmozdítására. Ezek között nem utolsó helyen áll a nép ipari foglalkoztatása sem.

Csakhogy itt ne botorkázzanak bele abba a témába, amit unalom-ottig hallunk elmeletni: a háziipar terjesztésébe. Háziipar is kell sok helyen, segít ez is sok szegény családon. De végre is mindenki nem fonhat kosarat és nem készíthet sásból papucsot.

Téli ipari foglalkoztatás kell a legtöbb sűrűn lakott helyen. Nagyon sok ipari termék elő lehet állítani télen. Hiszen például a cukoripar is szezonipar. De mennyi sok ipari produktum van, amit bátran lehetne csak a téli 4—5 hónapban gyártani, amikor sok és olcsó napszám áll rendelkezésre. Nem kell éppen a kézi finomságra alapított iparágakra gondolni, vagy ahol rendkívül nagy a gyári investíció és kamatoztatni kell a tőkét. Van ezenkívül sokféle iparág, amelyet összhangba lehetne hozni a mi közgazdasági viszonyainkkal.

A vármegyék, városok vezetői gondolkodjanak egy keveset és mozgolódjanak. Hiszen a rendkívül nagy céit csak úgy érjük el, ha megfeszítjük minden erőnket. Most kormányunkban megvan a legjobb szándék, ha most sem bírnak célt érni, akkor igazán csak saját élnetelenségünk okozhatjuk.

Ne nézzük összetett kezekkel a veszedelmet, az magától meg nem fog szűnni. A törvényhozási téren is alkotásokra van szükség, ezeket is valósítsuk meg, mert csak összetett erővel bírjuk legyőzni azt a szörnyeteget, aminek a neve: megsemmisülés.

Képek a jövőből.

Az ország gazdagsága bélyegekben fetreg és a politika tehetetlenségével megakadályoz minden oly törekvést, mely a tisztességes polgári munkában, a kenyeret adó produktivitásban akar érvényesülni. Ez az ország dolgozni, alkotni akar, várja a munkára, a tevékenységre való alkalmat és ahelyett, hogy kívánsága ithon teljesülne, egyre növekszik

a kivándorlás. Szomorú, de igaz, hogy már-már adajutotunk, hogy azért nem tudunk ipart csinálni, mert nincs elegendő munkanélő.

A ránk köszöntött nagy gazdasági harc Ausztriával ugyszólván készületlenül talált minket. Már-már úgy volt, hogy a vámtérlet kérdése végre-valahára megszűnik politikai kérdéssé lenni és átalakul gazdaságivá. Ez lett volna a helyes fordulat, mert ha tisztán gazdasági szempontból tekintjük a dolgot, úgy a vámelkülönítés előnye Magyarországra nézve az lenne, hogy a fejletlen magyar ipart a hatalmas osztrák ipar ellen vámokkal meg lehetne védeni, viszont a magyar agrártermékek kivitele Ausztriába megnéhezítették osztrák vámok által. Csakhogy az osztrák kormány nagy politikai ügygyé futta föl a kiegyezést s belevetette a vitába az 1927-ig való kiegyezés gondolatát. A magyar kormány elhárította ugyan az 1927-ig való szerződést, de azért a legkomolyabb formában szó van róla, hogy 1917 után a közbeeső vámok alapján fogunk szerződni Ausztriával. Bár megegyezésre az ősz előtt aligha fog sor kerülni, a gazdasági életre nagyon békítő hatással van a kiegyezés bizonytalan sorsa.

A kiegyezési tárgyalások során igen fontos szerep jutott a hitelpolitikai kérdéseknek. Idetartozik: a fogyasztási adók ügye, a készpénzfizetések törlétele, illetve a közös jegybank szétválásának, a közös járadékadósság magyar blokjának konverziója és a magyar papiroknak az osztrák járadékadótól való mentesítése.

Vegyük sorba e megjelentességek kérdéseket. A fogyasztási adógye Ausztriától való függetlenítését, illetve a fogyasztási adóvonalnak már 1908-ban való fölállítását a magyar kormány követeli. A függetlenséghez való jogunk dokumentálásán kívül azért is követeli a fogyasztási adógye függetlenítését, mert azt akarja, hogy szabad kezét nyerjen a fogyasztási adók fölemelésére.

Ebben a kérdésben az osztrák kormány igen sok nehézséget támaszt, mert nagyon jól tudja, hogy a fogyasztási adók ügyében való önálló rendelkezés kimondása esetén Magyarország megtehetné azt, hogy az osztrák sört és szeszt magasabb fogyasztási adóval terhelné, mint a magyar szeszt és sört. De ha a megadózásnál ki is kötnék az egyforma elbánás elvét, már egyes cikkek fogyasztási adójának egyoldalú fölemelése is károsítaná a másik ország iparát, amely hátrány valóságos kizárást jelentene akkor, ha a két állam egyike a fogyasztási adóköteles cikkek valamelyikét, mondjuk a szeszt, állami monopólium tárgyává tenné.

A két ország jövedelmét igen lényegesen éri a kérdések gyakorlati megoldása, mert Magyarországnak hozzávetőlegesen számítás szerint egy évi jövedelme a szeszadóból 82 millió korona, Ausztriának 85 millió korona, a söradóból Magyarországnak 6 millió korona, Ausztriának 77 millió korona, a cukoradóból Magyarországnak 32 millió korona, Ausztriának 100 millió korona, és az ásványolajadóból Magyarországnak 12 millió korona, Ausztriának pedig 19 millió korona a jövedelme. Ebből is látható, hogy itt igen nagy érdekek forognak kockán. Annyi bizonyos, hogy ha a magyar kormány a szabadkezet a belföldön gyártott szesz, sör, cukor és ásványolajra megkapja, akkor aligha fog sor kerülni ez adónemek mérséklésére, sőt ellenkezőleg, el lehetünk készülve azok emelésére, esetleg a szeszmonopólium behozatalára. Valószínű, hogy a kormány a szeszmonopóliumot csupán a szeszkereskedésre és nem a szesztermelésre fogja behozni.

A jegybank kérdése is a közeli jövő egyik érdekes központjának ígérkezik. A jegybank szabadalma az 1910

év végéig tart. A bank kötelezte magát, hogy a szabadsalom lejáratá előtt legalább négy évvel közgyűlésen el fogja határozni, vajjon a megújításért folyamodni kíván-e, vagy sem. Ezt a határozatot tehát legkésőbb a jövő év végéig meg kell hozni. A szabadsalom megújítása iránti kérelmét a banknak legkésőbb az 1908 év végéig, két évvel a szabadsalom lejárata előtt kell mindkét kormánynak benyújtania. Ehez azonban a magyar kormánynak igen kevés köze, mert nekünk föltétlenül megvan a jogunk ahoz, hogy 1910-re megcsináljuk a magyar nemzeti jegybankot. Ezt a jogunkat nem engedjük elalkudni, már azért sem, mert az Osztrák-Magyar Bank magyarellenes üzletpolitikája kiszámíthatatlan kárára van az országnak. A magyar nemzeti bank felállításához jogunk van már 1908 január 1-én, de mondjuk, hogy önálló bankunk csak 1910 január 1-én kezdené meg működését, akkor a két országnak a jegybankrendszer elköltönítése mellett oly értelmű megállapodást kellene kötnie, hogy a fizetéseket egymásnak arányban teljesítik. Nagyon természetes dolog, hogy erre nincsen szükség akkor, ha a két állam a készfizetések fölvételét határozza el. A törvényes aranyfizetés azonban elkerülhetetlenül szükséges. De amíg a készfizetések fölvétele törvénybe iktatva nincs, addig pénzügyünket nem tudjuk Ausztriától függetleníteni, sem állami hitelünket megváltani.

Nem kevésbé lényeges része a kiegyezési tárgyalásoknak az egyesített járadékadósság magyar blokkjának konverziója. Az osztrák kormány merően ragaszkodik régi álláspontjához, hogy a magyar járulékok tőkésítése csak 4/2 százalékos kamatláb alapján történhet; a magyar kormány a tőkésítést ötszázalékos alapon követelheti. Néhány esztendő előtt, amikor Ausztria az 5/2 százalékon, tényleg 4/2 százalékos egységet járadékadósságot konvertálta, a magyar álláspontnak azt a koncepcziót tette, hogy 1400 millió korona összegű járadékot nem konvertált. Ezzel maga is elismerte Magyarországnak azt a jogát, hogy járadékadósságának azt a részét, amely a kamatther Magyarországra eső részének megfelelő, ez utóbbinak van egyedül joga megváltani. A harcot a magyar kormánynak nemcsak érdemes, de kötelessége is felvenni, mert milliókba megy a játék. A 29.188.000 forint kamattörlesztés megváltási összege 4/2 százalékos tőkésítés alapján 700.104.809 forint, míg az ötszázalékos tőkésítés alapján 588.088.040 forint. A különbség tehát nem kevesebb, mint 212.016.769 forint. Ugyancsak fontos része a kiegyezési anyagnak a magyar papiroknak az osztrák járadékadó alól való fölmentése. Ez szintén olyan nagyfontosságú kérdés, hogy érte a magyar kormánynak föl kell vennie a harcot az osztrák kormánnyal szemben. A dolog úgy áll, hogy az osztrákok a magyar papirokra egy külön adót vetettek ki. A Széll—Körber-féle kiegyezésben ennek az adónak az eltörlésére már belement Ausztria. Ehez a minimális engedményhez ragaszkodni kell, mert amíg a magyar értékeket Ausztriában megadóztatják, addig azok árfolyamát ugyanezen belérték mellett mestersegesen az osztrák papirok árfolyama alá szorították ugyanakkor, amidőn mi mindenféle osztrák terméknek, sőt az osztrák zálogleveleknek piacainkon teljes vámegegyenlőséget, illetve szabad forgalmat biztosítunk, egy kivételi cikkünk megadóztatását vagyunk kénytelenek eltűnti. Ezeket a ferdeségeket és szembeszökő igaztalanságokat véglegesen és gyökeresen rendezni a közeli jövő feladatai közé tartozik.

E pillanatnyi kérdések megoldásán kívül, egész eszmő nagy reform, munka és teendő vár sürgős megoldást és becsületes kielégítést. E tekintetben legfontosabb az adóreform kérdés. Szinte komikus állapot az, amelyben ez az

ország az adózás szempontjából téspe! Mindenki érzi és tudja, hogy adórendszerünk éppen megfordította a józan és igazságos adózásnak és hogy intézményné fejleszette az adóeltitkolást és hazugságot. A földadó a maga hamis adóalapjával, állami támogatás segítségével vonja el a hozadékot az adó alól, míg a keresetadó a maga lehetetlen adókulcsával valóságos melegegya az adóeltitkolásnak. Ehez a két alaphibához járul aztán az adóközizgazgatás bonyolult volta, a kiegészítő adók teljesen elhibázott módszere és az a körülmény, hogy az adórendszer maga az adózó polgárra nézve teljesen áttekinthetetlen és ezért az adózók százezrei az állami teherviselés labirintusában magukat ki sem ismerhetik. Egyszerűbb, igazságosabb és egyuttal a kor demokratikus és szociális követelményeinek megfelelőbb adórendszer követelése kell, hogy a közel jövőnd gazdasági politikájának egyik programpontja legyen. Az ország gazdasági fejlődéséhez föltétlenül szükséges továbbá egy csomó közigazgatási és igazságügyi reform. Így rendkívül sürgős az új ipartörvény. Nem kevésbé fontos a kereskedelmi törvény revíziója, a szövetkezeti ügyek és a hitelnyújtásnak alapos rendezése. Elodázhatatlanul sürgős a biztosítási ügy modern szabályozása. A külföldi biztosítókat garázdalkoosának gátat kell vetni és a biztosító közönséget a jogos védelemben kell részesíteni.

Nem kisebb feladatok várnak a közlekedési politikára. Alaposan revidálni kell az összes tarifa-kedvezményeket és sürgősen keresztül kell vinni az Államvasutak reformját; okos s liberális vasuti politikára van szükség, mely a forgalmat és kereskedelmet szolgálja. Szükséges, hogy a vasuti politika leltárában található számos tarifális helytelenség kiküszöböltesse, de különösen azoknak a ferdeségeknek a megszüntetése, amelyek termékeinket egyenesen az osztrák közvetítő kereskedelem kezére juttatják, amelyek nagyrészt okozói annak a szegényteljes állapotnak, hogy a magyar föld mezőgazdasági termékeit nem vagyunk képesek magunk közvetlenül a vámkülföldi piacokra eljuttatni. A sürgős megoldásra váró feladatok ezzel koránt sincsenek kimerítve, mert a mezőgazdaság, az ipar, a kereskedelem és a hajózás körébe vágó teendők egész sorozatát kell megvalósítani, hogy a magunk lábán tudjunk járni. Késlekedésre nincs időnk. Sürgősen lassunk munkához, mert a világ összes államai fejlődnek és előrehaladnak, csak mi maradunk vissza. Ha nem fogunk teljes erővel munkához látni, igen könnyen magesik, hogy egy nagy gazdasági válság elsöpör bennünket.

Az itt felsoroltakból is kiolvasható, hogy még nagy munka van hátra, ha azt akarjuk, hogy gazdasági téren is fölvehessük a harcot legnagyobb ellenségünkkel: Ausztriával. A jövőendő vetett bizalom lehet egyetlen reményeségünk, hogy a megvívandó nagy küzdelemben becsületesen megálljuk a helyünket. A küzdelmet tovább kell folytatnunk, hogy elérhessük azt, ami most ábránd a gazdasági függetlenséget, mely egyetlen útja az ország boldogulásának.

Miklós Andor.

A városi muzeum gyarapodása.

Kabai, nánási s egyéb régiségek a városi muzeumban. A debreceni városi muzeum az elmúlt hónapban átlék tevékenységet fejtett ki a gyarapodás érdekében. Az agitió egyik módja volt az, hogy a muzeumi bizottság Hajdu vármegyétől s a vármegye néhány városától és nagyobb községtől, az esetleg nálók lévő régiségeknek, néprajzi tárgyaknak akár ajándékul, akár letétül átlenge-

dését kérte. A megkereséseknek már eddig is szép eredménye van. Amint alább látni fogjuk, több tárgyat kaptunk Kabáról: beces hajdu-ereklyét Mánásról. Hajdu vármegye is ide ígérte a leváltárban őrizett egykori letéteket. Így válnak közkinccsá az eddig rejtve tartogatott muzeális tárgyak. Legutolsó kimutatásunk febr. 23-ika óta, március 24-ig egyébként is örvendetesen gyarapodott muzeumunk, magánosok ajándékai és vételek által. Ajándékoztak ugyanis: I. Régiségeket: Benedekfalvi Detrich Miklós Sasson talált bronzkori tálat s népvándorláskori fazekat. Lőfkovics Arthur diszpakát s 2 kovás pisztolyt. Hécezi Szabó Antal Parlagon talált 1 drb ezüst és 3 drb réz pecsételő gyűrűt — középkoriak. II. Pénzeket, érmeket: Csajkos Géza, Csóka Józsefné, amaz I. Leopold, emez II. Lajos ezüst pénzét. Farago András 100 frtos Kossuth bankót, Hécezi Szabó Antal 53 drb ezüst és réz pénz, parlagi, hortobágyi és zelenéri leleteket, köztük egy római, egy Salamon magyar királykorabeli és szlavóniai címerrel vert magyar ezüst dénárt. Lőfkovits Arthur 7 drb újabb veretű debreceni vonatkozású emlékmérmet. Munkácsi István, ifj. Parthy Ferenc, Pásti János, Németh Ferenc ezüst és réz váltópénzeket, Sebestyén Balázs (H.-Nánásról) római és török pénzeket. III. Néprajzi tárgyakat: Báthori Mihály vándorbotot, tűzfogót és vasnyársat. Özv. Csarnai Zsuzsanna emberalaku réz utenziliumot. Id. Daróczy Sándorné (Hajdu-Nánásról) szarvasgancs loptartót (XVII—XVIII. század), kertkapukocsát fából, vaslábalt, kanalast gyökényből. Hécezi Szabó Antal: Nagy zöld mázas boros korsót, készült 1763-ban. Kabai előjáróság több rendbeli rabbillincset. M. S. gazdálkodó polgár (Debrecen) s 1 nyí ezüst pecsétgyűrűt, ezüst karikagyűrűt, 55 darab különféle alakú ezüst gombot, régi debreceni civis ruházathoz valókat, 2 ezüst sarkantyut. Ezek összesen sulya egy kiló. Ezüst gombos kék selyem civis mellény. Matkó Ferenc két kancsót. Id. Nagy Lajosné (Kaba) díszes talpas rokkát. Özv. Nagy Istvánné: üvegre festelt régi névpni köszöntőt. Papp Gábor városi hivatalnok (Nánásról) egy cifrázott pásztor ivóütköt, 2 drb díszes erszényt s 1 drb keshüvelyt. Szűcs Lajosné Mészáros Juliánna fűszertartót fából. Vince László fedeles kancsót. IV. Könyveket, kéziratokat stb. Besse István felszabaduló levelet, vándorkönyvét s a Magyar Kurir egy számát. Özv. Gaszner Károlyné Dané család címerét és Patay István arcképét. Hécezi Szabó Antal több vármegye és az ohati pusztá régi térképét, egy családi kéziratot. Hegedűs és Sándor cég az aggteleki barlang 1829-ben készült térképeit. Dr. Kardos Samu a „Közlöny” c. hivatalos lap 1848—49. év folyamából 93 számot. Lőfkovits Arthur Benczur Béla „A művészeti ipar és dekoratív művészetek tiltána”. — Hampel S. „a bronzkor Magyarhonban” és Hermann Ottó „A magyar nép arca és jelleme c”. munkáit s több szakszerű füzetet. Ifjabb Móríc Pál a „Kanadai Magyarország” c. lap 1906. évi folyamát. Özv. Molnár Mihályné régi kalendáriumot (1792.) Özv. Nagy Istvánné polgári okleveleket és tanulólevelet. Kaba község képviselő-testülete letétl múzeumunkban helyezte el a következő régiségeket: 1 kóvését, 1 tokos bronzbaltát, 1 kis agyag korsót, 2 agyagedény töredéket, 3 középkori sarkantyut, 1 régi loptákt, 1 récsengettyűt 1759-ből, 1 fából faragott pelikán családot, mely a kaba ref. templom régi katedróját díszítette, 27 drb ezüst és rézpénzt s 1 db 1849-beli lánzdást. Nánás város közönsége pedig ugyancsak letétl átengedte a birtokában levő XVII. századbeli huszár sisakot. Az adományozó uraknak és urnőknek ez uton is hálásan mond köszönetet a muzeum őr.

Ehagyottak, elzüllöttek.

Nálunk a gyermekekről valóban csak a gondoskodik, aki a mezők lilomairól. A jövendő Magyarországnak megdöbentőn nagy hányadát kidobtuk az utcára, mint a szemetet és hagytuk ott elpusztulni. Az állam s az egyes községek eszközei végtelenül szegényesek és kezdetlegesek rá, hogy az elhagyott, züllesnek induló gyermekekről gondoskodjanak és így történik, hogy tizenkétezer gyermek nöpesíti a börtönöket, akik ott tanulják a lopás és csalás művészetét. Az ország hat javító-intézetében mindössze ezerszáz gyermeknek van helye. A többi, ha rajtakapták a gonosztettet, börtönbe kerül; ha pedig mint csavargót fogták el, a toloncházba, ahol azonban legelőbb egy hónapig tarthatják. Azután kiteszik megint az utcára, ahonnan fölzedtek.

Az állam tökéletlen erőit pótolja azon rövid idő óta a magyar társadalomnak egy szép alkotása: az Országos Magyar Gyermekvédő Liga. Mindössze egy év alatt annyira megismosodott, hogy már teljesen betölti azt a hivatást, amit más gazdagabb, boldogabb országokban az állam: gondoskodik kivétel nélkül minden gyermekről, akinek az elhagyottsága tudomására jut. A Ligának óriási fontossága útjása ez, amelynek hatalmas következeise máris mutatkoznak.

A reform életbelépeése alkalmából kimentem a Liga helyiségebe, a Bulyovszky-utca 23. szám alá, hogy lássam az áldásos munkát.

Amikor beléptem az irodába, már tele volt szomorú szegény emberekkel, akik csaknem valamennyien sápadt arcu béna gyermekeket tartottak a karjukon, vagy fogtak a kezüknél. Sa gyermekmentés csodálatos eseteit láttam ott.

Jött egy szegény, munkában és szerencsétlenségben megtört asszony. A férje, aki Poroszországból husz évvel ezelőtt vándorolt be, nemrég meghalt. Hatesztendő fiával egyedül maradt az özvegy. Küszködött, dolgozott pár hónapig, de aztán beteg lett és látta közeledni az időt, amikor kis fiának nem tud kenyeret adni. Erőt vett anyai szeretén s bevitte gyermekét az állami menedékhelyre. Ott kérédezősködtek az apa illetősége után. Amikor kiderült, hogy porosz-sziléziai, — a menedékhely nem tehetet semmit. Irtak ugyan a külföldi község előjáróságának, hogy hajlandó-e a gyermek költségét tedezni, de riasztó választ kaptak. Egy züllött, piszkos csavargó embert küldtek, hogy az vigye haza a gyermeket. Otthon, a falu végén majd el-tartják kenyérhéjon. Mikor az anya meglátta ezt a piszkos idegent, kétségbeesett, sirt, a kezét tördelte: nem akarta a gyermeket rábízni. De ha oda nem adja, éhenhal, mert a magyar hatóság nem gondoskodik róla. Ekkor a gyermekmenhely igazgatójának jó gondolata támadt. A kétségbeesett anyát elküldte a Gyermekvédő Ligához. A Liga adott neki segítséget és állandó munkát is szerez az anyának, megmentett így egy kis életet a nyomorúságtól, pusztulástól és a magyar államnak egy polgárt.

Sorra kerül egy öreg, hetvenegy éves asszony. A férje még öregebb, vak is, nem tud dolgozni. A tizenkét éves unokájával, egy okos szemű tiszta fucskával lépnet be. A matróna leánya, a fiú édesanyja tartotta a családot, de megbetegedett, kórházba került s őket kilökte a háziur. Az öreg asszony felment az előjárósághoz és segítséget kért a fiú számára. A faggatásor azonban kiderült, hogy a gyermek törvénytelen és a matróna azt se tudta megmondani, ki az apja? Sohasem akarta elárulni a leánya, csak annyit mondott, hogy nagyon előkelő ember. A súlyos betegen

fekvő asszonyt nem lehetett vallatóra fogni, a hatóság pedig először az apát keresi: fizessen, ha tud. S ha ad is segítségét? Tíz koronát ad, nem jut egyre több. A Ligához küldték hát az öreg asszonyt. Megmutatta ott az unokája kitűnő bizonyítványait és a képeket, amiket festett. Mert a fuban művészi tehetség van. Kaptak pénzt, ebéd utalványokat és akadt a Ligának egy hölgy tagja, aki magára vállalta a fiu kitanitását. Ki tudja, tán nagy művész lesz belőle?...

Bellátott egy magas termétű, de hajlatható paraszt-asszony. Szép, tizennégy éves lánya támogatja. A nő ura egy volt lovasrendőr, elhagyta őket az állásával együtt és az Isten tudja, hol éli világát más nőkkel. Az asszony vagyonos parasztnak a leánya, de a férje mindenkéül kiforgatta őket. Elhagyatva, nyomorban él a serdülő leányával, mert kézimunkához, varráshoz nem ért. A leány iskolába járt, de már kétféle óta alig jutott betevő talathoz. Kint laktak a Köztemető-uton levő szükségbarakokban, ahol a legzüllöttebb, legromlottabb társaságban csakhamar lejtőre jutott volna a fiatal leány. Különbözően már a barakkothozért járó egy forint szállásbért sem tudták fizetni másfél hónap óta. A Liga kimentette az anyát és leányát a nyomorból, lakást bérelt számukra s az anyának megfelelő munkát szerzett.

Megszólint a telefon csengője, a rendőrség beszélt. Bement a főkapitányságra egy fiatal övegy asszony és azt a a papirlapot kérte, amely a nőket egyszerűen kizárja a tisztas társadalomból és a szegénnyel, az erkölcsi meg sokszor a testi pusztlással jegyzi el. A férje meg ő gyermekágyban feküdt, hirtelen meghalt. Mikor a csecsemőt megszülte, ott maradt három kis gyermekével és a síró szopóssal, támasz, kenyér nélkül. A Liga igazgatója, Dr. Karsay Sándor rögtön intézkedett a telefonon; megmentette a szerencsétlen anyát. Amíg erőre kap a legkisebb gyermek vidéken lesz a Liga költségén, igazán gondos nevelésüléknél.

Sok ilyen konkrét eset van még.

A Ligának vannak patronus, patrona tagjai, kik hertenként váratlanul meglepik a vidéki nevelésüket s így ellenőrzik őket. Százakra megy már az olyan gyermekek száma, akiket a külföldre szállítástól, meg a fővárosban való elpusztulástól megmentettek.

Megnéztem a Liga aktáit is, hogy egészen bele pillantassak a szervezetébe.

Első érdekes cselekedete az volt, hogy az összes hatóságokat, valamint jótékony-egyesületeket is értesítette korlátlan segítő-hajlandóságáról. Jellemző, hogy nem akarja megbénítani más, igazán humánus intézmények működését, sőt akárhány speciális egyesületben — például a Nyomórék Gyermek Otthonában — a Liga költségén ápolnak szerencsétleneket.

Gőkeres segítés: ez a jelszava. Nemcsak a gyermekeket helyezi el tehát, hanem az inséges szülőknek is biztosítja existenciáját. Ad neki varrógépet, egy kis fogalmi tőkét, gyümölcsös kocsit, a beteg apát elküldi szanatóriumba stb.

Rákoskereszturen fölépült már a központi telep, amely április havában megnyílik. Ez lesz a züllött gyermekek úgynevezett transzportháza. A tolocházolt és máshonnan minden elhagyott gyermeket befogad ezentúl a Liga, oda-kint szakemberek megfigyelik és csak azután viszik el őket a Liga javító intézetébe, vagy a jó gyermekek internátusába.

Mert ilyen is lesz. Épül már Szegeden tizenkét kis épület s egy nagyobb emeletes ház, kert közepén tisz hold-

nyi területen. Minden házban egy tanító fog lakni nevelés és tizenkét „gyermekével”. Tizenkét árvával, aki otthont kap meg iskolát.

Építtettek internátust, hogy nemcsak kis gyermekek, hanem serdülők is élvezhessék a Liga áldásos működését. Akiket most az állam gondoz: 30,000 gyermek közül alig néhány tanul tovább — bármilyen talentum — ha tizenöt éves mult. Nincs rá pénz. A Liga tovább neveli őket, középiskolát is végeztet a jobb tanulókkal s 18—20—24 éves korukig le nem veszi róluk a kezét.

A magyar tenger partján tuberkulitikus meg más súlyos beteg gyermekek számára szintén épül megfelelő ház. Gróf Edelsheim-Gyulai Lipót, a Liga tevékeny elnöke már tárgyalt is ebben az ügyben a belügyminiszterrel.

Szüniidei gyermektelepét a Liga kibővíti az idén. Már tavaly 240 gyermeket küldött vidéki furdókba, úgy, hogy a vasuti költséget is fizette. Most Edelsheim-Gyulai a Ligának ajándékozta felső-elefánti kastélyát, ahol a beteg aprónép pompásan nyaralhat.

Minden a sok áldás persze nincs ingyen. De a Liga mégsem akar azokhoz a jótékony egyesületekhez tartozni, amelyek egy kiválasztott társaságnak az időtöltéséről szolgálnak, amelyek sok pénzt emésztenek föl anélkül, hogy látszatja volna. Az egész társadalmat akarja egyesíteni magában, minden magyar férfit és nőt, akinek nélkülözhető fillérei vannak. Mert filléreket gyűjt és nem nagyobb összegeket, amiket kedvetlenül ad néhány különösen gazdag ember. Megcsinálta tehát a gyermeknapot — az idén duplán, április 2-án és 3-án — amikor minden kereskedő, iparos, ügyvéd, orvos, mindenki egyszerrel, aznap bevételének tetszés szerint való részecskéjét a Ligának adja. Nem zaklatják tehát a közönséget a jótékonyág nevében, csak arra kéri, hogy lehetőleg ezen a két napon vásároljon. Azonkívül, aki nem sajnálja a maga fillereit az elhagyott gyermekektől, bármi csekély összeggel beléphet a Liga tagjai közé. Könyveskét kap, amelynek husz lapját, ugyancsak fillérekért eladja, az összeget pedig a Ligához juttatja. Ezzel az ösmerősei is tagok lesznek és könyveskét kapnak, addig, míg a szenvedő, elhagyott gyermekek javára az egész magyar társadalom egy nagy jótékony egyesületté nem válnak.

T. K.

Debrecen város régi bünkrónikája.

— (Folytatás.) —

1627. Judit nevű asszony Gál Dékán házából marháat lopott, 15 napig a templom előtt kálánlia.

1627. Tiszabécsi Gődén Mihály. Mivel a strázsa alul a lovat kilopta, megbéremelendő, hogy nyárba vonassék, több jámbor ember kérésére azonban csak megvertettek.

1627. Hajdu János nebuló nagy istenkáromlásokat cselekedett, miért is nyelve fogóval kirántatni, szegényhelyen, pellengéren megveretni rendeltetett. Mivel azonban az felettes testimoniumot adott neki, hogy kólikás, büntetésétől megszabadult, máskor azonban feje tétetik le.

1628. Haidu Sára és egyéb asszonyok veszedektek. Deliberatum: a predikáció alatt nemcsak bűntettekből, hanem szegényből is ingujiban álljanak a templomban.

1628. Haragozó Tamásné hitetlenül élt, miért is szalmakoszoruztassék meg.

1628. Bana János leánya tolvajlás miatt felakasztatott. Bana János magát 25 forinttal megváltotta. Vivat Deo deinceps et non diabolo — monója a magistratus.

1628. Bana János cigány lovakat, marhákat lopott; halál helyett 50 forintot fizessen, azután pellengéren veretessék meg kegyetlenül és füzettessék ki a városból.

1628. Portörő János purgálja magát, hogy ő nem ördögös. Mivel hét személy mellette szót, abrolváltatik, de többé ne gyógyítson senki.

1628. Nánási Mihály a következő vallomást teszi: „Én kötöm magamat, hogy amely vétkébe most estem, a tolvaj-ságom vétkébe, ennekután abban nem élek, sőt azok igyekedem, hogy a diák tudományt követem, melyben ez-előtt voltam. És soha senkinek sem vétek. Ha pedig fogadásomat nem állanam, a sententia legyen fejemen, mely halálra ítél volna, ha meg nem kegyelmeztek volna a Dancsházi prédikátor ur és az anyám kérésére.”

1629. Pető Mihály extra conjuumio elvni keréken megveretett és ha még egyszer ilyet tesz alpsue omni juris strepitu feje ütötk.

1629. Sorompós András mindenféle latroknak hajlékot adott; 3 nap alatt veretessék ki a városból. Az asszony pedigin, akivel hitetlenül vagyon, az akasztófa alatt veretessék meg és hajtásák ki a Tócsai-hídján.

1629. Balogh András és Gáspár András lólopásért felakasztatnak.

1630. Éva Bálint és Bot Márton sodomiták elevenen megégettettek; ugy történt és hamaik szétszórtak.

1630. Mivel Asztalos Gáspár és Isván részeg fejjel a templomban botrányt csináltak, a templom előtt kalodába tölödnök.

1631. Szűcs Lászlóné, Olim Sándorné gyógyított birbiceset, szemébe mondták, hogy ő vesztette el Gyenge Mihályt, mindezekért a városban kívül megégettették.

1631. Aki zenélni mer akarmilyen musikális instrumentumon, azokon a muzsika szétveretik, azonkívül 15 napig carterbe tétetnek és 12 forint bírságot fizetnek.

1632. Aranyos Miklós nem tudván a beszedett addokkal elszámolni, feiakasztatott.

1632. Vajda György Alias Peti, Alias Tóth — különböző nevek alatt kóborló, gonosz rabló, házasagdtörő, gyilkosságban részes, rabló és esküszögő tizes vassal torturáltak meg, egyik keze keréken töretessék el és azután felakasztatott.

1632. Szűcs Ferencné, akit égettborosnak neveznek, számtalan káromkodásáért aképpen büntetetik, hogy nyelve kirántatik és a Kálvárián kívül kövekkel agyonveretetik.

(Folytatjuk.)

A közigazgatási bizottság ülése.

Debrecen sz. kir. város közigazgatási bizottsága f. hó 5-ikén tartotta rendes havi ülését *Weszprémy Zoltán* főispán elnöklésével, melyen a szakelődök terjesztették elő jelentésüket.

Polgármesteri jelentés. Vecsey Imre főjegyző olvasta fel a polgármester jelentését az elmúlt hóról. E szerint a múlt március havában a rendőrség letartóztatott összesen 185 egyént. A kir. ügyészségnek átadottak 3, rendőrileg megbüntettek 182 egyént, eltoloncoltak 23 embert, kiutasítottak 19 csavargót. A rendőrfokapitányság 57 iparigazolványáért 630 korona folyt be a városi pénztárba.

A katonai létszám. A katonai létszám március havában a következő volt: Közös hadsergebeli katoná 1432, ló 504, honvédség 1038 ember, 223 ló. A főosorozás március 2—7-ig tartatott meg. Megjelent 748 katonaköteles, akik közül 211 legényt vettek be. Távol maradt a sorozásról 116 ifju.

Mennyi adót fizettek. Fauszt Elek pénzügyigazgató jelentése szerint befolyt egyenes adóban 107,984, hadmentességi díjban 791, bélyegjövődékben 145,478, jogilletékben 37,718, díjjövődékben 2420, dohányjövődékben a vármegyével együtt 144,311, határvámjövődékben 13,689, fogyasztási és italadóján 10 korona 35 fillér. A múlt év hasonló havában másfélszázszor koronával folyt be kevesebb. A pénzügyigazgató 34, a pénzügyminiszterium 62 esetben adott fizetési halasztást.

A városi pénztárnál befizettek március hóban egyenes adóban 109,108 korona 87 fillért, hadmentességi díjban

840 kor. 3 fill., fegyveradóban 6 kor., ebadóban 57 kor., utadóban 5513 koronát.

A város közegészsége. Dr. Tüdös Kálmán főorvos jelentése szerint az elmúlt március hónapban a közegészségi viszonyok kedvezőbbek voltak az előző havinál, sok volt azonban az influenza, a szamarhurut, a vérheny csak szórányosan fordult elő. A kórházban oly nagy a zsúfoltság, hogy minden képeletet felülhalad, tehát a kórház sürgös kibővítése szükség van.

Elhalt: ev. ref. 5 férfi, 66 nő, ág. ev. 1 nő, róm. kath. 16 férfi, 17 nő, gör. kath. 3 férfi, 1 nő, zsidó 5 férfi, 8 nő, összesen 176. Született: ev. ref. 82 fiu, 100 leány, ág. ev. 2 fiu, 1 lány, róm. kath. 21 fiu, 20 lány, gör. kath. 2 fiu, 7 lány, zsidó 9 fiu, 11 lány, baptista 1 lány, összesen 256. A természetes szaporodás 80. Az ujszülöttek közül 30 volt törvénytelen. Házasságra lépett 63 pár, 8 vegyes vallású. Megdöbentöt adat a halálozások közül 31 tüdőveszély, 5 rák. A kórház beteg forgalma a következő volt: februártól maradt 326 beteg, felvetésett 364, kibocsátottat 371, meghalt 25, maradt áprilisra 294 beteg, 160 férfi, 134 nő. A mentők 51 esetben nyújtottak segítséget.

Tanügy. Tüdövaló, hogy a kormány a máv. műhelytelepén új elemi iskolát óhajtat ellátni. Csányi Viktor tanfelügyelő a közigazgatási bizottság ülésén bejelentette, hogy a közoktatási miniszter két taneórelv állami elemi iskolát tervezett, amely ez év szeptember 1-én megnyílik.

Szegélyügy. A közigazgatási miniszter a debreceni iparos tanácsközlőnek a f. évre 2000, az iparosközök továbbképzési tanfolyamának 1000, a pinéir iskolának 400 kor. államsegélyt, két tanító özvegyének, Szini Péternének 50, Tíby Lajosnának 30 kor. segélyt engedélyezett.

Hirek.

— **A közigazgatási bizottság ülése.** A közigazgatási bizottság f. hó 5-én tartotta havi ülését *Weszprémy Zoltán* főispán elnöklésével, mely ülésen a szakelődök felolvasták jelentésüket.

— **Hatósági mérszártszék.** A hatósági mérszártszék felállítására ügyében anket volt a városházán f. hó 5-én A bizottság hosszas eszmecsere után kimondta, hogy a hatósági mérszártszék felállítását nem javasolja.

— **A nagyerdei villák bérlete.** A nagyerdei nyári lakásokra hirdett ajánlatokat f. hó 5-én bontották fel. Tizenegy ajánlat érkezett be. A tanács legközelebb tartandó ülésében fog dönteni az ajánlatok felett.

— **Tüzesetek statisztikája.** A nyeworki városi tanács nemrég statisztikát állított össze a tüzesetek okairól és ennek számadatát érdekes összehasonlításra adnak alkalmat. Kiténik belőlük, hogy az elektromosság türendészeti szempontból korántsem olyan veszedelmes, mint eddig hitték. Az 1902—1905. években a következő tüzesetek jöttek föl: a gyújtó gondatlan használatá miatt történt 2952 eset; kémeny okozott 1710 tűzveszedelmet; dohányos emberek 1690-et; szoba-kályha 1545-öt; gyertya 1248-at; a tüzet játszó gyermekek 1098-at; a gázvilágítás gyújtott 894 esetben; közönséges fajta lámpa 826 és gázrobbanás volt 687 tüzeset ok. Ezekkel szemben pedig az elektromos világítás miatt keletkezett tűz száma csak 361 volt, ami bármilyen más világító, vagy tüzelő rendszernél veszélytelenebbnek mutatja az elektromos fűtést és világítást.

Figyelmeztetés. A városi tanács felhívja mindazon háztulajdonosokat, akik házuakat folyó 1907. évi május hó 1-től 1908 május hó 1-ig terjedő 1 évre a katonaszállás kötelezettségét alól megváltani óhajtják, hogy ez iránt való kérelmüket szóval vagy írásban május hó 1-ig a katonai és illetégségi ügyosztálynál (Városház. I. em. 19. ajtó) délelőtt 3-tól 1-ig annyival is inkább jelentés be, mert későbbi jelentéseket nem vesznek figyelembe.

— **A birtokos és a gazdatiszt közötti jogviszony.** A m. kir. Kuria legutóbb a következő birtokosokat és gazdatisztokat érdeklő elvi jelentőségű határozatot hozta: A

birtokos és a gazdatiszt közötti jogviszony szabályozásáról szóló törvény 18. §-ának értelme szerint a szerződésnek a 16. § alapján való felbontására olyan írásbeli értesítés szükséges, amelyben a felbontás oka is elő van adva, ennél fogva sem szóbeli elbocsátás, sem olyan levél a szerződés felbontására előírt alkalmas értesítésnek nem tekinthető, amelyben az elbocsátás okával szolgáló esetek felhozva nincsenek.

— A Kassai színház. Kassa város tövényhatósági bizottsága elhatározta, hogy a városi színházra eddig adott 8000 korona subvenciót 4000 koronára szállítja le. Ugy látszik, hogy az ottani városi tanács rájött arra, hogy a színház igen jó üzleti vállalat.

— Textiltyár Szegeden. Varga István és társai 1.600.000 koronával textiltyárat akart alapítani Szegeden. A város nagyobb kedvezményeket biztosított az alakuló részvénytársaságnak.

— Érdekes javaslat. Pozsony város nyugdíj-bizottsága a nyugdíjszabályzat tekintetében azt javasolta, hogy az aképpen módosítsassék, hogy jövőre a nyugdíj megállapításánál a tényleges fizetésen kívül a lakbér is vétesék számításba, míg a szabályrendeletnek egyéb intézkedései, különösen az állandó 2%-os járulék se változozék. Ugyancsak Pozsonyban mozgalom indult még régebben, hogy a szolgálati idő 40 évről 35 évre szállítsassék le. Akkor ezen javaslatot elutasította a közgyűlés, most azonban kárpótlásképpen a lakáspénzt is be akarja illeszteni a nyugdíj megállapításánál. Údvözöljük a nemes városat ezen emberséges cselekedetért.

— Egy kórház csődje. Szabadkáról jelentik: A szabadkai Mária Valéria kózkórház a csőd fenyegeti. Wilhelm Adolf főorvos legutóbbi ülésen bejelentette, hogy a deficit már évek óta harmincezer korona. A kórházban évente 4000 beteget ápolnak és így a kórház képtelen a szállítókat fizetni.

— Egy városi képviselőtestület feloszlata. A belügyminiszter Rózsahegy város képviselőtestületét feloszlatta, még pedig azon az alapon, hogy a miniszteri kiküldött helyszíni vizsgálata alkalmával arra jött rá, hogy a képviselőtestület oly eljárást követett, mely egyrészt az államrendet sérti, másrészt a város jólétét is veszélyezteti. Ezen miniszteri rendelet értelmében a város autonómiajára felügyesztett és a város ügyeinek ideiglenes vezetésére kormánybiztos, Dr. Klinovsky Lénárd belügyminiszteri osztálytanácsos, küldetett ki a város költségére.

— A cselédek jogviszonya. A földművelésügyi miniszter törvényt készítettet a cselédek jogviszonyairól s a törvényjavallat rendelkezéseit cselédek és gazdák külön-külön tárgyalták azon értekezleten, amelyet a miniszter erre a célra összehívott. A gazdák és cselédek által az értekezleten nyilvánított óhajtatásokat, amennyire azok figyelembe vehetők voltak. Darányi figyelembe is vette s ennek alapján módosította is a törvényjavaslatot, amelyet a husvétii szünet után mindjárt az első napokban a képviselőház elé terjeszt.

— Adófizetés a postán. A budapesti tanács igen nagy fontosságu újítást szándékszik az adófizetés terén életbelepíteni, még pedig a jövő hónaptól kezdve. A város husvét után belépett a postatakarékpénztár csekk- és clearig-forgalmába. Az adófizetők ezentul postatakarékpénztári csekkönyvet kapnak, meyen rajta lesz az illetőnek az adókönvi főszáma. A polgárság az eddigi zaklató, időt pocskoló adófizetési mód helyett igen egyszerűen lefizetheti adóját bármely postahivatálnál. De lesz ennek a rendszernek egy másik előnye is. Ha valakinek kapni va-

lója van a várostól, nem kell tanukat keresnie, akik őt igazolják; ezentul a város posta útján fogja a pénzt kézbesíteni. Ez az újítás Bódy Tivadar tanácsnok gyakorlatiaságát s kiváló szakképzettségét igazolja.

— A katonai lovak árának emelése. Az állatáraknak évről-évre való emelkedését legkevésbé méltányolta a hadügyi kincstár, mely még most is oly árakat fizet a besorozott katonai lovakért a tenyésztőknek, amik egyáltalán nincsenek arányban sem a szarvasmarha sem a sertés, sem a juh árával. A delegáció legutóbbi tanácskozásai alkalmával már szó volt e kérdésről, most ujabbban a Békésmegyei Gazdasági Egyesület intézett e tárgyban felterjesztést a földmívelésügyi miniszterhez, melyben kéri, hogy a honvédelmi és közös hadügyminisztereknél hasson oda, hogy a katonai lovakért a tenyésztőknek fizetett árat emeljék fel legalább 850 koronára. Ma mindössze 600 koronát fizet a kincstár egy loért, holott például Németországban a katonai ló ára 1120 korona. A katonai lovak árának emelkedése újabb lendületet adna a magyar lótenyésztésnek, ami csökkenthetné viszont az egyoldalú növénytermelést. A mai árk mellett a lótenyésztés alig kifizető.

— A nagyerdei gyógyfürdő. Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegviz kurára messze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvizgyógyudot ép úgy használhatják a Nagyerdőn, hol a vizgyógyudom minden modern eszköze, a fürdőberől elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőberől Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern hygienia minden eszközeivel oly és olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségekben eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógyud előzőleg, ételtől és erősítőlég hat. Az anyagcsere fokozódása, az ideg rendszernek kedvező befolyásolása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem örege nem zárandó ki a hidegvizgyógyud alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyorsabk mellette, míg a magasabb korban a hanyatól erőket feléliknt és a lassan működő szerveket feliristti. Eredményel alkalmazható tehát a vizgyógyud és annak különféle alakja: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléséknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek hurto állapotra való hajlamlánál. 3. Tüplőközösi zavaroknál, u. m. verszengésyég-, sápkör-, kövérség-, köszvény-, gyűrűkörök és czukorvizelesnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségekénél. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértolulással és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinél, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeinél, a mint: fejförcs, szédülés, fejnemysis, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, göröcs és hűdés állapotoknál. — A nagyerdői hidegvizgyógyintézet modern és czéliszertü berendezése, fekvése és kitanú puha vize fölötté alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Főorvosi szakértői személyzet végzi a teendők, az árak mérsékeltet. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5—8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdői hidegvizgyógyintézetben.

— ELADÓ BÖR. Érmelléki, díoszegi az eszernyolcszáznyolcvanas évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903. és 1904. évi ugyanottani rizing 20—25 hektoliter eladó. Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnökél (városház I. em. 23. ajtó).

Szerkesztői üzenetek.

F. Gy. Szatmár. A kivánt számokat kiadóhivatalunk elküldötte.
G. S. Helyben. [A beklüdtö cikelyet nem volt időnk átolvasni, mert későn érkezett. Ha beválik, lapunk jövő számban honai fogjuk.]
K. B. Helyben. Kérdése olyan természetű, hogy arra csak magánlevélben felelhetünk *Via rotunda*. A katonai és illetégségi ügyosztályhoz méltóztassák fordulni, ahol szivesen adnak felvilágosítást.